De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124.)

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 99, te Amsterdam.**
Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 24 Juli 1910. N°. 1699.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* 1.20, voor België per jaar *f* 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar *f* 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers *f* —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels *f* 1.20, voor elken regel meer *f* —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven *f* —.12 per regel.

„Uw werk, o, Heere, behoud dat."

> Heere, als ik uwe rede gehoord heb, heb ik gevreesd; uw werk, o Heere, behoud dat in het leven in het midden der jaren; maak het bekend in het midden der jaren; in den toorn gedenk des ontfermens.
> Habak. 3:2.

Tegen de valsche Sabbathsopvatting stelde Jezus de uitspraak: „Mijn Vader werkt *tot nu toe*, en ik werk ook". Dit doelde op het nooit rustende werk Gods, waardoor hemel en aarde in stand blijft en elk schepsel bestaat. Maar onderscheiden hiervan is *het werk Gods* in de toebrenging van zijn eeuwig Koningrijk, een werk dat in het Paradijs begon, in de jaren der eeuwen steeds doorging, en dat dan eerst voleind zal wezen, als 't eens zijn zal: God alles en in allen. In dit bijzondere *werk Gods* nu zijn stukken en deelen, die elkaar opvolgen, en die elk op zichzelf een *werk Gods* heeten. Vandaar dat er geschreven is, dat „de Heere *een werk werkt* in uw dagen". Op zulk een bepaald werk Gods nu doelt ook Habakuk, als hij de bede opzendt: „*Uw werk, o Heere, behoud dat* in het leven in het midden der jaren." Een bede nóg enger en bepaalder, dan toen de psalmist het uitriep: „Laat niet varen, Heere, de werken uwer handen."

Zult ge nu zelf die bede overnemen, dan moet ge staan in de vaste overtuiging, dat de Heere ook in uw dagen *een werk werkt*; wat dan zeggen wil, dat God de Heere, ook in de eeuw, waarin uw levensjaren vielen, te midden van het woelen der natiën en volken, een heilig stuk werk doorzet, dat van achteren eens blijken zal, een der onmisbare schakelen te zijn geweest in de toebereiding van zijn Koninkrijk.

Zien we terug in de historie, dan is het ons thans volkomen duidelijk, welke stukken van zijn werk God de Heere in den loop der eeuwen heeft tot stand gebracht; eerst in Noach's dagen, toen onder de Patriarchen, en vervolgens in Israël. Daarna kwam de alles overschaduwende komst van Christus, na zijn hemelvaart de apostolische periode, toen de zuivering van Christus' Kerk door de vervolging, al verder de Hervorming, in het begin der vorige eeuw de *Réveil* en het opleven der Zending, en nu weer de groote worsteling om de antithese op het gebied van School en Staat. Van achteren op dit alles terug ziende, ontdekken we dan scherpe lijnen, die de ééne periode van de andere afsluiten; we verstaan wat het bepaalde werk Gods in die bepaalde periode is geweest; we zien wat satan wrocht om telkens weer dit werk Gods te verijdelen; maar ook, hoe God de Heere even dikwijls dien weerstand brak, en zijn werk in het leven behield in het midden der jaren.

Leeft ge nu, en leeft ge meê, dan krijgt ge allengs een oog voor het *werk Gods*, dat in uw eigen levensdagen tot stand komt. Hoe meer ge daarvan begint te verstaan, des te meer hart krijgt ge er voor. En als ge dan ontwaart, hoe ook in uw dagen het verzet van ongeloof en wereldzin zich tegen dit werk Gods aankant, om het teniet te doen, dan waakt ook in u de aandrift op, om in deze worsteling meê te mogen strijden; dan begint de bede: Uw naam worde geheiligd en Uw Koninkrijk kome! ook voor u te leven; en als er dan oogenblikken komen, dat het u *schijnt* alsof het werk Gods de nederlaag leed, dan wordt ook over u de geest van een Habakuk vaardig, en komt het u over de lippen: *„Uw werk, o Heere, behoud dat in het leven in het midden der jaren!"*

Twijfel spreekt in de bede in het minst niet. Wie niet gelooft, bidt zoo niet, en wie vaststaat in zijn geloof, rust in de belofte des Heeren, dat de poorten der hel zijn gemeente nimmer overweldigen zullen. Ging het werk Gods dan ook buiten uzelven om, zoo zoudt ge zonder vreeze of angst op de worsteling, die aangaat, kunnen toezien, om eenigliik de Almachtigheid te bewonderen, waarmeê uw God en Koning zijn werk doorzet.

Maar zóó gaat het niet toe. Zoo rustig in aanbidding en bewondering toeschouwen, kunt ge wel op het werk Gods *in het verleden*, waar ge met de worsteling *de uitkomst* gegeven ziet, en er zelf buiten stondt. Maar zoo is het niet bij het werk Gods, dat God de Heere in uw eigen dagen werkt. Hier toeft de uitkomst nog; ge zijt nog midden in de worsteling, en die worsteling raakt ook u persoonlijk.

Het is een werk, dat God werkt, niet buiten ons menschelijk leven om, maar *in* en *door* menschen en *tegen* menschen. Tegen een ieder, die tegen Zijn werk ingaat; het oordeel over een iegelijk die, in plaats van voor de eere Gods meê te strijden, zich aan den strijd onttrekt; en omgekeerd tot heil en glorie van elk kind van God, dat tot in den dood aan de zake zijns Gods getrouw blijft; er geen offer te groot voor acht; en er elk talent voor ten beste geeft dat zijn God hem toevertrouwde.

Dan daalt het werk Gods in uw werk af. Ge staat er niet als toeschouwer bij, maar leeft en strijdt er zelf in meê. Ge voelt dan aan den polsslag van uw eigen zieleleven, of er teruggang of vooruitgang is. Gedurig klaagt dan uw tekort in moed, in ijver, in volharding u aan. De tekortkoming van uw broeders en zusters voegt zich bij de uwe. Dit benauwt u. Ge krijgt een indruk alsof het werk Gods door uw medewerken vertraagd in stee van bevorderd werd. Uw zonde grieft u, omdat ze aan het werk Gods een struikelblok in den weg schijnt te leggen. En als er dan bij menschen geen heil en bij u geen kracht meer is, dan knielt ge in de bezorgdheid voor het werk Gods voor uw God neder, en smeekt vuriglijk uit den grond uws harten: „Uw werk, o Heere, behoud dat, *tegen ons bederven in*".

Al Gods kinderen zijn geroepen, om aan dit werk Gods mede te werken. Zeker, er zijn er die vooraan staan, en de hitte des daags hebben te dragen; er zijn helden, die de spits hebben af te bijten; er zijn er die voorgaan en leiden moeten. Maar achter die enkelen staat de breede heirschare des levenden Gods, en in die breede heirschare zijn *alle* verlosten ingelijfd, en tot die allen gaat de roepstem uit, dat ze de wapenrusting des geloofs zullen aangorden en strijden zullen den goeden strijd des geloofs.

Dit geldt voor een ieder in zijn kring, voor een iegelijk in zijn levensroeping, en er is niet één kind van God zóó achteraf of zoo laag geplaatst, dat er in zijn omgeving niet een reuke des levens, een getuigenis voor zijn God, een invloed ter heiliging, een kracht ter volmaking ook van hem zou moeten uitgaan. Gelijk een grasveld uit de enkele grassprieten, een bloemperk uit de enkele struiken, een bosch uit de enkele boomen bestaat, zoo bestaat ook ons menschelijk leven uit het leven der enkele personen, uit mannen en vrouwen, uit jongen en ouden van dagen, uit die gezond en die ziek zijn, uit geleerden en eenvoudigen, uit hen wier leven tot een enkelen akker bepaald is, en uit dezulken wier leven een breed veld overspant. Het is uit de vele kleinheden, dat het groote geheel wordt gevormd. En het werk dat God werkt, zweeft niet daarboven, maar dringt in dit alles in, en er is niet één of hij moet zijn steenen aandragen voor den grooten bouw, en een ieder van ons is voor wat God hem toebetrouwde verantwoordelijk. Uit al de druppels saam wordt de stroom gevormd. De saamvatting der stralen maakt den vollen glans.

Al is dan ook de eenvoudigste levenspositie u toebeschoren, al zijt ge een vergetene onder de stammen Israëls, ja, al is uw naam ternauwernood gekend, toch hebt ook gij voor het groote werk Gods uw bijdrage te leveren. Een woord in uw gesprek kan op wie het hoort ten goede, maar het kan ook ten kwade werken. Ge kunt door uw invloed op een persoon in uw omgeving bouwen, maar ook afbreken. Niemand kan hier zeggen: „Ik zal mijn talent in de aarde begraven. Het is te klein om op woeker te zetten". Dat begraven toch ware ook een daad, die het werk ophouden of verstoren kon. En wie dit nu gevoelt, diep gevoelt, hoe ook hij het werk Gods bederven kan, die zal gedurig als Habakuk zijn toevlucht tot zijn God nemen, en smeeken: „Uw werk, o Heere, waartoe ook ik mag meêwerken, maar dat ik zoo telkens dreig te verstoren, *behoud Gij dat*".

Ja, nóg dieper gaat het.

Het werk Gods gaat niet alleen *door u*, maar, om door u te kunnen gaan, *ook in u*. God zelf maakt zijn volk voor de worsteling bereid en gereed, door met zijn Heiligen Geest in hen te werken. Zij wapenen zich zelven niet, maar Hij wapent ze. Als de dauw van den dageraad moet al zijn volk willig zijn tot zijn grooten heirdag. En daarom het werk Gods *in* zijn geloovigen is het fundament, waarop de voltooiing van zijn werk rust.

Daarom onderscheidt, wie bezield in de zake zijns Gods medeleeft, *tweeërlei* werk Gods. Het werk Gods in het midden der jaren om zijn Koninkrijk te doen komen, en het andere werk Gods, dat gewerkt wordt *in zijn eigen ziel*. Niet alsof het eene los naast het andere stond. Beide zijn in Gods hand veeleer één. Het één kan niet slagen zonder het andere. Het groote werk Gods in den loop der eeuwen hangt aan zijn werk in het hart van zijn volk.

En juist daarbij nu komen de zielsangsten op. Dat werk Gods in uw ziel hangt ook aan het kleine, het trekt door heel uw leven, het vraagt uw heele persoon. Het is een gestadig u dieper en vaster inlijven in Christus. Het uitbannen uit u van passie, van booze neiging, van onheiligen geest, om u met zijn Heiligen Geest te vervullen en u door dien Heiligen Geest te laten leiden in al uw gedraging, in al uw woord, in al uw opkomende gedachten, tot in uw droomen toe. En dit nu roept een heel anderen strijd in u op, den strijd in uw *ik* dat *groot* wil blijven en *klein* moet worden. Vandaar die gestadige zelfaanklacht, dat ge in uw eigen ziel tegen het werk van uw God ingaat, het tegenhoudt, het verstoort, het bederft. Ge bidt de verzoeking af, maar ze komt toch; ge bezwijkt, en dan blijft ge liggen, tot uw God u weer de wonde balsemt, u de kracht hernieuwt, en u weer opricht.

In die bange worsteling bekruipt u dan telkens de angst, dat het werk Gods in uw eigen ziel gestuit, verzwakt en teniet zal gedaan worden. En het is uit dien angst dat ook, heel anders, maar niet minder vurig de bede opklimt: „Uw werk *in onze ziel*, o Heere, dat *ik* telkens afbreek, *behoud Gij dat*".

Officieele Berichten.

Classe Woerden.

De e.k. vergadering der classe zal D.V. gehouden worden Donderdag 25 Aug. 1910, 's morgens ten 9 ure, in Concordia te Alphen a/d Rijn.

Stukken voor 't agendum vóór 4 Aug. in te zenden bij den eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk van Zevenhoven:
Ds. H. v. Dijk, *consulent*.
M. v. d. Berg, *scriba*.

Korte Notulen der Part. Syn. (Z. G.) 18 Mei 1910 te Sneek gehouden.

Art. 1. Namens de roepende kerk opent Ds. Dethmers de vergadering, laat zingen Ps. 147:6 en gaat voor in 't gebed. Hij spreekt daarna de aanwezige broeders een hartelijk woord en der vergadering de leiding des Heiligen Geestes toe.

Art. 2. Ds. v. Kasteel en Ds. Prins zien de credentiebrieven na, die in orde worden bevonden. Alle classes zijn wettig vertegenwoordigd.

Art. 3. De vergadering verkiest tot praeses Ds de Geus, tot assessor Ds. Koopman, tot scribae D. D. Klaarhamer en Weener.

Art. 4. Het moderamen neemt zitting. De praeses heet de verschillende rapporteurs welkom en noodigt hen met den Dienaar der roepende kerk uit als adviseerende leden de vergadering bij te wonen.

Art. 5. Ds. op 't Holt doet rapport naar art. 13. Inkomsten *f* 1430.21, uitgaven *f* 1273.86, saldo in kas *f* 156.35.

Ds. Wynia rapporteert naar art. 19. Ontvangsten *f* 1770.00½. Uitgaven *f* 719.03. Saldo *f* 1051.06.

Ds. op 't Holt doet verslag naar art. 49.

Depp. mochten een 4 tal examina bijwonen en gunstig adviseeren terwijl ook een geval van emeriteering wegens krankheid werd goedgekeurd.

Voor de Zending rapporteert Ds. de Geus. Hoofdzending van 1 Mei 1908—31 Juli 1909: Ontvangsten *f* 16425.52. Uitgaven *f* 16711.33. Nadeelig saldo *f* 285.81. Krakal: Ontvangsten *f* 2138.75½. Uitgaven *f* 2235.85. Nadeelig Saldo *f* 97.09½.

Zullen de kerken voldoen aan haar besluit van het vorige jaar, dan moet voor dit boekjaar nog *f* 2000 inkomen. De Noordelijke kerken voldeden aan haar belofte.

Begrooting boekjar 1910/11. Hoofdzending. Ontvangsten *f* 11495 + *f* 1675 voor subsidie school en Med. dienst in Indië.

Uitgaven *f* 13160.

De Praeses zegt aan allen, die voor de Zending hun krachten hebben gegeven, bijzonder aan Ds. H. van Dijk, die daarvoor zeer veel heeft verricht, hartelijk dank en wenscht hun bij den voortduur Gods onmisbaren zegen toe.

Art. 6. Het voorstel van de Classis Sneek, ontdaan van de motiveering en luidende: „de Part. Synode ga over tot finale schrapping van den post Honoraria, en tot belangrijke vermindering der onkostenbedragen", wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Art. 7. De Part. Synode besluit om *f* 4760. van de begrooting op zich te nemen, indien de Noordelijke Synode *f* 5000 zou willen toezeggen.

Art. 7. Het schriftelijke verslag van de Commissie van Controle van de administratie der zending luidt gunstig en getuigt van schoone accuratesse in de administratie.

Art. 8. Aangenomen wordt het volgende voorstel: De Synode benoeme een commissie om te onderzoeken, of en zoo ja in hoeverre verandering van zendende kerk wenschelijk en mogelijk is.

Benoemd worden de brs. Rullmann, Dethmers (samenroeper), Prins, Weener en één lid door de zendende kerk aan te wijzen.

Art. 9. Rapport van de Depp. voor hulpbeh. kerken en den Evangelisatiearbeid wordt uitgebracht bij monde van Ds. Klaarhamer. Ontvangen *f* 608.95½. uitgegeven *f* 580 89½. Batig saldo *f* 28.06.

Rapport van de Generale kas voor hulpbeh. kerken wordt uitgebracht door Ds. Eringa. Ontvangen *f* 1614.66½. Uitgaven *f* 1600. Batig saldo *f* 14.66½.

Ds. de Vries rapporteert over de kas tot ondersteuning van Gereformeerde Diaconieën ter verpleging van behoeftige krankz., doofst. en idioten.

Art. 10. Ds. de Geus rapporteert als Curator der Theol. School.

Art. 11. Rapport van de depp. tot onderz. van de reorganisatie van den Evangelisatiearbeid i/d Z.O. Hoek.

De Synode zal krachtig steunen het voorstel van de depp. en van de Classis Heerenveen, om een krachtige organisatie in het leven te roepen tot verkrijging van contribuanten in Friesland, ja in gansch Nederland, om zoo mogelijk de kerken van Oudehorne en Terwispel in staat te stellen ieder een eigen Leeraar te beroepen, en ook den Evangelisatiearbeid in Lippenhuizen en Hoornsterzwaag krachtig te bevorderen.

Art. 12. Het verzoek van den heer K. te Katlijk, zal schriftelijk worden beantwoord.

Art. 13. De Synode acht het voorstel Bolsward inzake wijziging kieswet thans niet noodig. Het voorstel Sneek inzake Art. 19 K.O. wordt aangenomen. Inzake het voorstel Workum wordt besloten een commissie van 3 personen te benoemen, die de zaak van de petitie der kerken bij de overheid aangaande de wederinvoering der doodstraf in studie zal nemen en de volgende Synode tijdig zal dienen van advies.

Benoemd worden de brs. de Geus, Rullman, en van Kasteel.

Art. 15. Benoemingen.

Art. 16. Samenroepende kerk voor de volgende vergadering zal zijn de Kerk van Sneek.

Art. 17. De Praeses spreekt een woord van dank tot zijn medeleden van het Moderamen; de Assessor dankt den Praeses voor zijn uitnemende leiding; en na een ernstig opwekkend woord tot al de aanwezigen, gaat de Praeses voor in dankgebed; waarna de vergadering wordt gesloten.

Op last der Synode,
J. P Klaarhamer, } *Synodi*
W. Weener, } *Scribae*

Kort verslag van de Part. Synode van Utrecht, gehouden te Zeist op 8 Juni 1910.

Nadat de vergadering namens de roepende Kerk van Breukelen door Ds. Veder is geopend en de credentialen in orde zijn bevonden, wordt tot praeses verkozen Ds. Klaarhamer, tot scriba Ds. van Loo, tot assessor Ds. Donner.

Ds. Schoonhoven wordt aangewezen om te zorgen voor het persverslag, terwijl aan den Dienaar van de roepende Kerk, Ds. Veder, en aan de Past. loci, Ds. Verhoeff, zitting wordt gegeven als adviseerende leden.

Na lezing en goedkeuring van de acta der vorige Synode, wordt besloten aan een emeritus-predikant op zijn verzoek weer denzelfden steun te verleenen als een vorig jaar.

Op verzoek van de deputaten voor het verband tusschen de Geref. Kerken en de Vrije Univ. zal de Synode haar deputaten ad examina herinneren aan hun roeping, om eventueele aanmerkingen op examens van candidaten der Vrije Universiteit ter kennis te brengen van voornoemde deputaten.

Uit een schrijven van de Kerk van Veenendaal blijkt, dat de buurtschap Achterberg in de gemeente Rhenen bij onderlinge schikking tusschen de Kerk van Amerongen, op welke rechtens de zorg voor de nog niet ontkomen Kerk van Rhenen rust, en de classis Utrecht eenerzijds en de Kerk van Veenendaal andererzijds, ter bearbeiding is overgegeven aan de Kerk van Veenendaal; met welke schikking de Synode instemt.

In zake het hulpbetoon naar art. 13 K. O. wordt besloten de classis Amersfoort met een bedrag van *f* 610 en de classis Breukelen met een bedrag van *f* 600 te steunen.

Op het verzoek van de classis Utrecht, dat wegens late inzending niet op het agendum was geplaatst: „om te overwegen het voorstel om aan te dringen bij de Hooge Overheid op invoering van de doodstraf, afschaffing van de vaccinatie en bevordering van Zondagsrust, en om de komende Gener. Synode te vragen dit aan de Hooge Overheid te verzoeken", wordt besloten, het verzoek van de classis Utrecht door te zenden naar de Gener. Synode en het voorstel zelve, wijl de Part. Synode er te weinig op voorbereid is, in deze vergadering niet te behandelen, maar de behandeling en beslissing over te laten aan de Synode van 1911.

Het rapport van den quaestor wordt, na onderzoek door Ds. Donner en Ds. Roos, goedgekeurd; evenzoo de begrooting voor het komende Synodejaar.

De deputaten voor art. 11 en 49 rapporteeren over een examen in de classis Breukelen, terwijl de deputaten voor de hulpbehoevende Kerken niets te rapporteeren hebben, wijl aan geen Kerk hulp behoefde verleend te worden.

De quaestor en de verschillende deputaten worden na dankzegging voor hun diensten gedechargeerd.

De volgende deputaten worden benoemd: quaestor: Oud. J. van Zanten te Zeist. Voor art. 11 en 49 K. O.: Ds. K. Fernhout, H. A. van Andel, P. Roos; secundi: Ds. W. Verhoeff, W. den Hengst, W. A. Willemse. Voor de generale kas voor hulpbehoevende Kerken: Oud. A. Fokkink.

Voor hulpbehoevende Kerken Classis Utrecht: Ds. K. Fernhout, sec. Ds. H. Buitenhuis; classis Amersfoort: Ds. A. M. Donner, sec. Ds. H. Teeriuk; classis Breukelen: Ds. P. Roos, sec. Ds. J. van Loo.

De Kerk van Zeist zal de volgende Synode bijeenroepen te Zeist.

Na vaststelling van het persverslag wordt de vergadering gesloten na dankzegging van den praeses.

Op last van de Synode:
J. Schoonhoven.
Scherpenzeel, 9 Juni 1910.

Buitenland.

HET MODERNISME IN LATIJNSCHE LANDEN.

Een gewezen priester der Roomsche Kerk, de heer H. Vanière, schreef in de *Chrétien libre* een artikel over „het modernisme in Latijnsche landen".

Wat Spanje aangaat, zoo laat de schrijver zich hooren, het licht begint er op te gaan en daarom bestaat er hoop dat het modernisme er in zal doordringen. Waarop is die hoop gegrond? De luide kreet van afkeuring, die door de geheele wereld weerklonken heeft toen Ferrer geëxecuteerd was, is ook in Spanje gehoord, waardoor de onaandoenlijkheid van dat volk is verbroken, en deze heeft het doen besluiten in den verlichten weg te gaan wandelen, waarop al de beschaafde natiën zich begeven hebben. Deze ontwaking zal in een meer of minder verwijderde toekomst ten gevolge hebben, dat de wetenschap en haar methoden zal doordringen in een terrein, dat tot hiertoe alleen open was voor de categorische bevelen van het gezag. Als de geestelijkheid in dit onweerstaanbaar licht zich gebaat heeft, zal de geestelijkheid zich ook op de hoogte gaan stellen".

Een nuchter mensch zou hieruit het besluit trekken, dat er in Spanje onder de Roomsche geestelijkheid van modernisme geen spoor te vinden is. Maar de gewezen priester droomt, dat in Spanje door het onthoofden van den anarchist Ferrer, de aartsvijand der Roomsche Kerk, de geestelijkheid ontwaakt is en gereed staat om modern te worden!

In België, zegt de heer Vanière, is men niet verder dan in Spanje. Dit ligt hieraan dat men de priesters laat mededoen in den politieken strijd, een goede afleiding voor de gevaren van de studie. En voorts is de Universiteit te Leuven de groote lichttoren, waaraan al de dienaren der kerk hun licht ontleenen. „Maar Leuven", zoo gaat de ex-priester voort, „is geen haardstede voor wetenschappelijke vrijheid. Ten bewijze strekken de studies van den hoogleeraar in de uitlegkunde Hoonacken. Inderdaad heeft Leuven slechts één ziel, die van den Kardinaal Mercier. Deze is een scholastiek van top tot teen, die bij Paus Leo XIII in blakende gunst stond, en beweerde dat bij het Thomisme met de moderne wetenschap zou verzoenen. Mercier kneedt de geesten alleen binnen de muren van zijn hoogeschool. Daar onderwerpt men alles aan den toetssteen van Thomas van Aquino, en daar er geen andere gelegenheid is om in België apologeten of geleerde priesters te vormen, zoo leeft men er nog altijd, al is men ook zeer dicht bij Frankrijk en Duitschland, in de gelukkige tijden van het argelooze en ongeschokte geloof. Maar het staatkundig liberalisme zal weldra de macht aan de Roomschen ontrukken. De geestelijkheid zal dan ongetwijfeld uitgenoodigd worden, niet meer zich in den staatkundigen strijd te mengen. Leuven zal dan niet meer de alma mater over het Belgisch denken zijn. De ure nadert, waarop diepe en vrije denkers als Hébert hunne stem van de catheders zullen laten hooren, en deze zullen de Belgen smaak doen krijgen in onafhankelijke onderzoekingen, in de openbaring van de dwaling en in de liefde tot de waarheid."

Opmerkelijk is het dat de illusie van den ex-priester, dat het anders in België worden zal, gebouwd is op de verwachting, dat radicalen en socialisten bij de stembus de overwinning zullen behalen. En dan zal het monopolie van Leuven uit zijn!

Wij kunnen ons niet voorstellen, dat deze woorden ernstig gemeend zijn. Heeft België niet naast de Leuvensche roomsche Universiteit eene liberale hoogeschool, die hare leeringen kan verbreiden zonder dat de Roomsche regeering haar ook maar in iets belemmert? Wanneer de liberalisten aan het roer zijn, zal het voor de Roomschgezinden anders worden, dan is het met de vrijheid gedaan.

Ook Frankrijk wordt door den heer Vanière besproken. Daar zal het modernisme in de Roomsche Kerk wel bloeien, want daar is een radicaal-socialistische regeering aan het roer.... Doch neen, ook daar is het nog niet wat het worden moet. Er zijn wel modernisten, maar zij zijn er niet op gesteld zoo genoemd te worden; zij beweren getrouw aan de Roomsche Kerk te willen blijven. Wat verhindert hen dan, er voor uit te komen dat zij de moderne denkbeelden zijn toegedaan? Zij zijn bang. Als de maskers afgedaan worden, zullen zij opbouden de verdrukte partij te zijn, die den naam van Katholiek dragen wil, maar die door de Roomschgezinden gewantrouwd worden! terwijl de ongeloovigen geen rekening met hen houden. De modernisten moeten kleur bekennen, en dan is hun succes zeker.

Wij meenen, dat het modernisme in de Roomsche Kerk geen toekomst heeft, evenmin als de